

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Współczesne teorie krytyczne Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Filozofia	Cykl dydaktyczny 2023/24
Specjalność -	Kod zajęć 22FILS.21HS.02303.23
Jednostka organizacyjna Wydział Filozoficzny	Języki wykładowe polski
Poziom studiów studia drugiego stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy
Forma studiów studia stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty humanistyczne i społeczne
Profil studiów profil ogólnoakademicki	
Koordynator zajęć	Andrzej Wojciech Nowak
Prowadzący zajęcia	Andrzej Wojciech Nowak
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 15, Egzamin • Konwersatorium: 15, Zaliczenie z oceną
	Liczba punktów ECTS 5

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Student/tka poznaje podstawowe problemy wiążące się z uprawianiem humanistyki zaangażowanej politycznie i społecznie.
C2	Poznaje podstawowe problemy związane z zadaniami i powinnościami humanistyki zorientowanej krytycznie.
C3	Ma orientację w zakresie klasycznych teorii krytycznych.
C4	Potrafi scharakteryzować dziedzictwo Rewolucji Październikowej, jej wpływ na współczesność oraz scharakteryzować jej dwuznaczność.
C5	Potrafi scharakteryzować dziedzictwo tzw. "Rewolty kontrkulturowej 1968 roku". Potrafi powiązać ją z myślą krytyczną (H. Marcuse, A. Feenberg) oraz scharakteryzować jej dwuznaczność.
C6	Potrafi scharakteryzować czym jest filozofia uprawiana jako krytyka i związać to z tradycją socjologii krytycznej, Rozumie pojęcie wyobraźni socjologicznej.
C7	Rozumie czym są ideologia i hegemonia kulturowa - rozumie mechanizmy ich powstawania. Potrafi samodzielnie wykryć ideologiczne i hegemoniczne uwarunkowania praktyk społecznych i kulturowych.
C8	Potrafi przeprowadzić krytyczną analizę ze względu na usytuowanie: klasowe, związane z płcią kulturową i orientacją związaną z tożsamością seksualną. Potrafi mapować aktualne dyskusje i spory w obrębie tzw. "wojen kulturowych".
C9	Zna podstawowe wymiary dyskusji związanej z takimi pojęciami jak: antropocen, kapitałocen, noosfera. Potrafi mapować dyskusje wokół antropogenicznej zmiany klimatu.
C10	Rozumie ograniczenia myślenia teoretycznego (tzw. "rozumu scholastycznego" - P. Bourdieu).
C11	Potrafi rozszerzyć analizę krytyczną na obszar nauk ścisłych, przyrodniczych i technicznych. Potrafi krytycznie odnieść się do zjawisk z zakresu technonauki czerpiąc z obszaru Science Technologi Studies.
C12	Rozumie potrzebę wykształcenia w sobie zmysłu praktycznego, roztropności (phronesis) zarówno jako dyspozycji teoretycznej (badawczej) jak i umiejętności praktycznej

Wymagania wstępne

Brak obowiązkowych wymagań. Dodatkowym, mile widziana zdolność do czytania tekstów naukowych w języku angielskim. Oczekiwana chęć do aktywnego uczestnictwa (ich śledzenia) w aktualnych wydarzeniach społecznych, związanych z życiem publicznym (szczególnie w trakcie trwania zajęć), gdyż w trakcie zajęć prowadzący będzie nawiązywał do aktualnych wydarzeń, kontrowersji, dyskusji.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Rozumie i potrafi posługiwać się w praktyce wyobraźnią socjologiczną. Potrafi w praktyce prowadzić odnoszącą się do wyobraźni socjologicznej analizę krytyczną	FIL_K2_W02, FIL_K2_W04, FIL_K2_W12, FIL_K2_W13, FIL_K2_W14, FIL_K2_W15, FIL_K2_W16	Egzamin ustny, Esej

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
W2	Rozumie czym jest wiedza usytuowania i potrafi stosować analizę usytuowaną w praktyce	FIL_K2_W02, FIL_K2_W03, FIL_K2_W05, FIL_K2_W13, FIL_K2_W14, FIL_K2_W15, FIL_K2_W16	Egzamin ustny, Esej
W3	Zna dorobek teorii krytycznych z zakresu: teorii feministycznej, post-kolonializmu i myśli marksistowskiej i postmarksowskiej	FIL_K2_W01, FIL_K2_W02, FIL_K2_W04, FIL_K2_W09, FIL_K2_W10, FIL_K2_W11, FIL_K2_W12, FIL_K2_W13, FIL_K2_W17, FIL_K2_W19	Egzamin ustny, Esej
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Potrafi posługiwać się w praktyce wyobraźnią socjologiczną. Potrafi w praktyce prowadzić odnoszącą się do wyobraźni socjologicznej analizę krytyczną	FIL_K2_U01, FIL_K2_U06, FIL_K2_U07, FIL_K2_U14, FIL_K2_U15, FIL_K2_U17	Kolokwium ustne, Esej
U2	Potrafi prowadzić krytykę z pozycji feministycznych, postkolonialnych i klasowych	FIL_K2_U01, FIL_K2_U02, FIL_K2_U03, FIL_K2_U05, FIL_K2_U06, FIL_K2_U07, FIL_K2_U11, FIL_K2_U14, FIL_K2_U17	Kolokwium ustne, Esej
U3	Potrafi krytycznie odnieść się do przejawów racjonalności instrumentalnej. Potrafi zrekonstruować negatywne konsekwencje technokracji.	FIL_K2_U01, FIL_K2_U02, FIL_K2_U03, FIL_K2_U06, FIL_K2_U08, FIL_K2_U09, FIL_K2_U14, FIL_K2_U16, FIL_K2_U17	Kolokwium ustne, Esej
U4	Potrafi wykrywać ideologiczne i hegemoniczne strategie komunikacyjne. Potrafi krytycznie dekonstruować i podważać konsensus komunikacyjny	FIL_K2_U01, FIL_K2_U02, FIL_K2_U03, FIL_K2_U08, FIL_K2_U09, FIL_K2_U10, FIL_K2_U14, FIL_K2_U15, FIL_K2_U16, FIL_K2_U17	Kolokwium ustne, Esej
Kompetencje społecznych - Student/ka:			
K1	Ma zdolność i kompetencje pozwalające na aktywny, krytyczny udział w aktywnościach związanych z aktywnością w życiu publicznym. Ma kompetencję pozwalającą na ocenę krytyczną marszy, demonstracji pikiet i innych przejawów aktywności obywatelskiej. Śledzi tego typu wydarzenie i o nich dyskutuje.	FIL_K2_K03, FIL_K2_K05, FIL_K2_K06, FIL_K2_K07, FIL_K2_K10	Egzamin ustny, Kolokwium ustne, Esej
K2	Bierze zaangażowany udział w debatach publicznych, Dyskutuje na aktualne tematy w internecie (w tym w blogosferze, mediach społecznościowych, publicystyce)	FIL_K2_K01, FIL_K2_K05, FIL_K2_K06, FIL_K2_K07, FIL_K2_K10	Egzamin ustny, Kolokwium ustne, Esej

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
-----	-----------------------------	------------------------------	-------------

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Filozofia a socjologia krytyczna i dziedzictwo C. Wrighta Millsa.	W1, U1, K1	Wykład, Konwersatorium
2.	Rola humanistyki i intelektualistów we współczesnym świecie. Zmieniające się role intelektualistów wobec przemian w obrębie pola akademickiego i transformacji systemu uniwersyteckiego.	W1, W2, U1, K1	Wykład, Konwersatorium
3.	Revolucja Październikowa i jej dziedzictwo.	W3, U2, K2	Wykład, Konwersatorium
4.	Rewolta kontrkulturowa 1968 roku i jej powiązanie z teorią krytyczną i Szkołą Frankfurcką.	W3, U2, U4, K1, K2	Wykład, Konwersatorium
5.	Koncepcja wiedzy usytuowanej.	W2, U2, U4, K1, K2	Wykład, Konwersatorium
6.	Teoria hegemonii kulturowej A. Gramsciego, jej rozwinięcie w ramach studiów kulturowych (S. Hall).	W3, U2, U3, U4, K1, K2	Wykład, Konwersatorium
7.	Współczesne teorie feministyczne. Teoria postkolonialna i teoria nowoczesnego systemu-świata. Pierre Bourdieu i jego filozoficzno-socjologiczna analiza klasowa społeczeństwa.	W3, U2, U3, U4, K1, K2	Wykład, Konwersatorium
8.	Zna pojęcia: antropocen i kapitałocen. Potrafi dyskutować na temat antropogenicznych zmian klimatu i ich konsekwencji.	W3, U3, K1, K2	Wykład, Konwersatorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Dyskusja, Metoda analizy przypadków, Uczenie problemowe (Problem-based learning)
Konwersatorium	Uczenie problemowe (Problem-based learning), Metoda badawcza (dociekania naukowego), Metoda aktywizująca - "burza mózgów"

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	<p>bardzo dobry (bdb; 5,0): student w bardzo dobrym stopniu opanował zagadnienia poruszane na wykładzie oraz oddał esej zaliczeniowy</p> <p>dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu dobrym z plusem opanował zagadnienia poruszane na wykładzie oraz oddał esej zaliczeniowy</p> <p>dobry (db; 4,0): student w dobrym stopniu opanował zagadnienia poruszane na wykładzie oraz oddał esej zaliczeniowy</p> <p>dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu dostatecznym z plusem opanował zagadnienia poruszane na wykładzie oraz oddał esej zaliczeniowy</p> <p>dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował zagadnienia poruszane na wykładzie oraz oddał esej zaliczeniowy</p> <p>niedostateczny (ndst; 2,0): student w stopniu niedostatecznym opanował zagadnienia poruszane na wykładzie oraz nie oddał eseju zaliczeniowego</p>

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Konwersatorium	bardzo dobry (bdb; 5,0): student w bardzo dobrym stopniu opanował zagadnienia poruszane na konwersatorium dobry plus (+db; 4,5): student w stopniu dobrym z plusem opanował zagadnienia poruszane na konwersatorium dobry (db; 4,0): student w dobrym stopniu opanował zagadnienia poruszane na konwersatorium dostateczny plus (+dst; 3,5): student w stopniu dostatecznym z plusem opanował zagadnienia poruszane na konwersatorium dostateczny (dst; 3,0): student w stopniu dostatecznym opanował zagadnienia poruszane na konwersatorium niedostateczny (ndst; 2,0): student w stopniu niedostatecznym opanował zagadnienia poruszane na konwersatorium

Literatura

Obowiązkowa

1. George Caffentzis | Krytyka utowarowionej edukacji i wiedzy (Od Afryki do Maine), źródło: „Przegląd anarchistyczny” Numer 13, jesień-zima 2011
2. Harry Cleaver | Praca w szkole i walka przeciwko pracy w szkole źródło: „Przegląd anarchistyczny” Numer 13, jesień-zima 2011
3. Pierre Bourdieu, Moment krytyczny (fragment książki Homo Academicus),
4. źródło: "Krytyka Polityczna" Nr 6/04 „Czas zadamy”
5. Immanuel Kant, Odpowiedź na pytanie: czym jest Oświecenie?
6. Max Horkheimer, Teodor W. Adorno, Pojęcie Oświecenia, w: tychże Dialektyka oświecenia, przeł. M. Łukasiewicz, Warszawa 1994, ss19-59 (lub nowsze wydanie);
7. Michel Foucault, Czym jest Oświecenie?, [w:] idem, Filozofia, historia, polityka. Wybór pism, przeł. D. Leszczyński, L. Rasiński, Warszawa 2000
8. Zygmunt Bauman, Upadek prawodawców oraz Nadejście tłumaczy. źródło, : Prawodawcy i tłumacze. Warszawa 1998
9. Charles Wright Mills, Obietnica, źródło: Charles Wright Mills, Wyobrażenia socjologiczne, PWN, Warszawa 2007
10. Immanuel Wallerstein, Dziedzictwo socjologii, obietnica nauki społecznej, w tegoż Koniec świata jaki znamy
11. Michael Burawoy, O socjologię publiczną. Przemówienie prezydenckie z roku 2004 (tekst uzupełniający)
12. Donna Haraway: Wiedze usytowane, www.ekologiasztuka.pl/pdf/f0062haraway1988.pdf 13. bell hooks, Margines jako miejsce radykalnego otwarcia, przeł. Ewa Domańska, „Literatura na świecie”, nr 01-02/2008 (438-439), s. 108-117.

Dodatkowa

1. Herbert Marcuse, "Człowiek jednowymiarowy"
2. "Max Horkheimer, Teodor W. Adorno, "Dialektyka Oświecenia"
3. Jurgen Habermas "Filozoficzny dyskurs nowoczesności"
4. Michał Wróblewski, "Hegemonia i władza"
5. Zygmunt Bauman "Wizje ludzkiego świata"
6. Antonio Gramsci "Pisma wybrane"
7. Ernesto Laclau, Chantal Mouffe, "Hegemonia i socjalistyczna strategia"
8. Eribon Didier "Powrót do Reims"
9. Pierre Bourdieu "Męska dominacja"
10. C. Wright Mills "Wyobrażenia socjologiczne" (całość)
11. Andrzej W. Nowak "Wyobrażenia ontologiczne"
12. Richard Sennett "Koroza charakteru"
13. Mark Fisher "Realizm kapitalistyczny"
14. Peter Frase "Cztery przyszłości"
15. Nick Srnicek "Wymyślając przyszłość"
16. bell hooks, "Teoria feministyczna"
17. Nancy Fraser, Axel Honneth " Redystrybucja czy uznanie"
18. Caroline Criado Perez "Niewidzialne kobiety"
19. Rebecca Solnit "Mężczyźni objaśniają mi świat"
20. Klementyna Suchanow, "To jest wojna"
21. Cordelia Fine "Urojenia płciowe"
22. Jackson Katz, "Paradoks macho"
23. Bruno Latour "Nadzieja Pandory"
24. Bruno Latour "Nigdy nie byliśmy nowoczesni"
25. Murray Bookchin "Przebudowa społeczeństwa"
26. Monika Bobako "Islamofobia jako forma władzy"
27. Monika Bobako "Demokracja wobec różnicy"
28. Immanuel Wallerstein "Koniec świata jaki znamy"
29. Immanuel Wallerstein "Analiza systemów-światów"
30. Ewald Iljenkow "Logika dialektyczna"

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	15
Konwersatorium	15
Czytanie wskazanej literatury	100
Przygotowanie pracy pisemnej	20
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 150
Liczba punktów ECTS	ECTS 5

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
FIL_K2_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do wykorzystania posiadanej przez siebie wiedzy i posiadanych umiejętności uwzględniając potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju zawodowego
FIL_K2_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do rozpoznawania wyzwań i problemów etycznych związanych ze specyfiką wykształcenia i kompetencji zawodowych uzyskanych dzięki studiom na kierunku filozofia
FIL_K2_K05	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do inicjowania działań badawczych, debat, uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym, interesowania się nowatorskimi koncepcjami filozoficznymi w powiązaniu z kluczowymi sferami życia kulturalnego i społecznego
FIL_K2_K06	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do aktywnego uczestniczenia w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa filozoficznego i wykorzystywania go w rozumieniu wydarzeń społecznych i kulturalnych
FIL_K2_K07	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do bycia świadomym znaczenia filozoficznej refleksji humanistycznej dla formowania się więzi społecznych
FIL_K2_K10	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do podejmowania interdyscyplinarnych aktywności poznawczych i działań badawczych w ramach pracy zespołowej
FIL_K2_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje ze źródeł pisanych i elektronicznych
FIL_K2_U02	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę i poszerzać umiejętności badawcze oraz planuje projekty badawcze
FIL_K2_U03	Absolwent/ka potrafi twórczo wykorzystywać wiedzę filozoficzną i metodologiczną w formułowaniu hipotez i konstruowaniu krytycznych argumentacji
FIL_K2_U05	Absolwent/ka potrafi analizować złożone argumenty filozoficzne, identyfikować składające się na nie tezy i założenia, ustalać zależności logiczne i argumentacyjne między tezami
FIL_K2_U06	Absolwent/ka potrafi określać stopień relewancji stawianych tez dla badanego problemu lub argumentacji
FIL_K2_U07	Absolwent/ka potrafi wykrywać złożone zależności między kształtowaniem się idei filozoficznych a procesami społecznymi i kulturalnymi oraz określać relacje między tymi zależnościami
FIL_K2_U08	Absolwent/ka potrafi identyfikować typowe strategie argumentacyjne w wypowiedziach ustnych i pisemnych
FIL_K2_U09	Absolwent/ka potrafi ujawniać wady i błędy logiczne wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz określać wpływ tych wad i błędów na perswazyjność argumentów
FIL_K2_U10	Absolwent/ka potrafi precyzyjnie formułować w mowie i na piśmie złożone problemy filozoficzne, stawiać tezy i krytycznie je komentować
FIL_K2_U11	Absolwent/ka potrafi pisać opracowania monograficzne na podstawie samodzielnie dobranej literatury, stosując oryginalne podejścia i uwzględniając nowe osiągnięcia w zakresie filozofii
FIL_K2_U14	Absolwent/ka potrafi dobierać i tworzyć strategie argumentacyjne, konstruować zaawansowane krytyczne argumenty, formułować wszechstronne odpowiedzi na krytykę
FIL_K2_U15	Absolwent/ka potrafi stawiać i badać hipotezy dotyczące normatywnego ugruntowania różnych instytucji społecznych oraz normatywnych uwarunkowań różnych zjawisk społecznych
FIL_K2_U16	Absolwent/ka potrafi prowadzić, we współpracy z innymi profesjonalistami, samodzielną pracę badawczą, umożliwiającą rozwój naukowy i podnoszenie kwalifikacji profesjonalnych
FIL_K2_U17	Absolwent/ka potrafi rekonstruować i konstruować argumentacje z perspektywy różnych stanowisk filozoficznych, uwzględniając właściwe każdemu z nich typy argumentacji i dostrzegając zachodzące między nimi zbieżności i różnice
FIL_K2_W01	Absolwent/ka zna i rozumie rolę refleksji filozoficznej w kształtowaniu kultury
FIL_K2_W02	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce i znaczenie filozofii w relacji do innych nauk oraz specyfikę przedmiotową filozofii

Kod	Treść
FIL_K2_W03	Absolwent/ka zna i rozumie zależności między filozofią i naukami na poziomie umożliwiającym interdyscyplinarną i multidyscyplinarną pracę ze specjalistami z innych dziedzin nauki
FIL_K2_W04	Absolwent/ka zna i rozumie zaawansowaną terminologię filozoficzną w języku polskim z głównych działów filozofii z uwzględnieniem dodatkowej terminologii
FIL_K2_W05	Absolwent/ka zna i rozumie normy konstytuujące i regulujące struktury i instytucje społeczne oraz o źródła tych norm, ich naturę, zmiany i sposoby wpływania na ludzkie zachowania
FIL_K2_W09	Absolwent/ka zna i rozumie w sposób usystematyzowany główne kierunki podstawowych działów filozofii oraz rozumie zależności zachodzące między tymi kierunkami
FIL_K2_W10	Absolwent/ka zna i rozumie wszechstronnie i dogłębnie wybrane kierunki i stanowiska współczesnej filozofii w zakresie głównych działów filozofii: (1) klasyczne dyscypliny filozofii, metafizyka, logika, retoryka, hermeneutyka, filozofia egzystencji itd. (2) epistemologia, metodologia nauk szczegółowych, filozofia nauki, filozofia chemii, filozofia fizyki, itd. (3) bioetyka, filozofia umysłu, neuronauki, nauki kognitywne (4) etyka, filozofia polityki, filozofia społeczna (5) estetyka, filozofia kultury
FIL_K2_W11	Absolwent/ka zna i rozumie wszechstronnie i dogłębnie poglądy wybranego filozofa lub bieżący stan badań w zakresie wybranej problematyki filozoficznej
FIL_K2_W12	Absolwent/ka zna i rozumie historyczny rozwój wielu wiodących idei filozoficznych na poziomie umożliwiającym specjalizację w obrębie filozofii lub nauk społecznych
FIL_K2_W13	Absolwent/ka zna i rozumie zależności między kształtowaniem się idei filozoficznych a zmianami w kulturze i w społeczeństwie
FIL_K2_W14	Absolwent/ka zna i rozumie w szeroki sposób relacje zachodzące między strukturami i instytucjami społecznymi oraz między ich elementami
FIL_K2_W15	Absolwent/ka zna i rozumie rodzaje więzi społecznych (rodziny, towarzyskich, kulturowych, zawodowych, organizacyjnych, terytorialnych, ekonomicznych, politycznych, prawnych) i prawidłowości, którym one podlegają
FIL_K2_W16	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębiony sposób poglądy na struktury i instytucje społeczne oraz rodzaje więzi społecznych
FIL_K2_W17	Absolwent/ka zna i rozumie metody badawcze i strategie argumentacyjne wybranej dziedziny filozofii
FIL_K2_W19	Absolwent/ka zna i rozumie profesjonalne narzędzia wyszukiwawcze ukierunkowane na dziedziny filozoficzne, ze szczególnym uwzględnieniem wybranej dyscypliny filozoficznej i jej problematyki